

Veri, vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik XII. □ □ Stev. 4.

VSEBINA:

Primerjanje. (Pedagoška študija s posebnim ozirom na verouk. — Prof. A. Kržič.) (Dalje)	73
Šola zoper trpinčenje živali. (Nadučitelj J. Grad.)	77
Kako vpliva zrak na razna telesa v naravi	80
Kdo še ovira šolski obisk?	81
Šolski voditelj. (Piše nadučitelj Ivan Štrukelj.) (Dalje)	84
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	86
Katehetske beležke	87
Zgledi, uporabni pri katehezi	88
Učiteljski vestnik	90
Vzgoja	91
Raznoterosti	93
Slovstvo in glasba	95

Slovenski Učitelj

Glasiło slovenskih krščanskih učiteljskih

::: in katehetskih društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XII.

V Ljubljani, 15. aprila 1911.

Štev. 4.

Primerjanje.

(Pedagoška študija s posebnim ozirom na verouk. — Prof. A. Kržič.) — (Dalje.)

5. Alegorija.

Iz primera nastane po skrajšanju metafora, iz primere pa na isti način alegorija, ki je dosledno izvedena metafora, ker nastopa mesto *D* le *T* in izvršuje vse delovanje, ki se slika kot *III*. Ako hočem n. pr. opisati, kolika sreča je v družinskem življenju izvrsten človek, naj bo že oče ali mati, brat ali sestra, stric ali teta, posel ali najemnik, pa ga metaforsko imenujem »angela miru« in natančneje opisujem, kako blagodejno deluje v družini, mi tako nastane lepa in krepka alegorija.¹

Velikokrat se v pedagogiki ne rabi to sredstvo, ker dovršenih alegorij ni lahko dobiti; ako se pa posreči dobra alegorija, je prav uspešno vzgojilno sredstvo, zlasti kot vzpodbudno čitanje. Za priproste čitatelje je najboljšje, če se izvede alegorija le deloma, potlej se pa nadaljuje in konča v navadnem slogu. V tem zmislu sem pred leti priobčil v »Večernicah« in Lampetovih »Drobtinicah« nekaj sestavkov, n. pr. kot »najoblastnejša kraljica sveta« se opisuje mogočna »moda«; srce človeško se opisuje kot ura; zlasti pa je alegorična dolga zastavica, katere končna odgonetka je »čas«. Saj so daljše uganke, zlasti v pesniški obliki, navadno le alegorije, kjer se opisuje *T* in išče *D*.

6. Prilika.

Prilika se loči od navadnega primera ali od navadne primere v tem, da se pripoveduje v podobi povesti ali vsaj v obliki kakega dogodka. Primer »Nebeško kraljestvo je podobno kvasu« je izpremenjen v priliko z zgodovinsko potezo: »ki ga je žena vzela in umesila v tri polovnike moke, da se je vse skvasilo.« V njivi skriti zaklad je človek našel in dal zanj vse svoje imetje; enako je storil

* Gl. »Osmero blagrov ali nauk o srečnem življenju« 183 itd.

kupec, ko je našel drag biser itd. Modri mož je sezidal svojo hišo na skalo; in ulila se je ploha, in prišle so vode, in pihali so vetrovi in so se uprli v tisto hišo in ni padla, zakaj ustavljena je bila na skalo. In zdi se mi, da ravno v tej historični podlagi je precej one velike moči, ki jo ima prilika na naše srce.

Druga razlika je ta, da se *III* ne razkriva sproti, marveč se razvidi šele v drugem delu, v razlagi prilike, ki preide tako v primero. Včasih se pa mora pomen prilike kar uganiti ali ostane še celo nerešena uganka. Gospod sam pravi, da nekaterih prilik nalašč ni razložil vsem, da bi poslušajoči ne slišali in gledajoči ne videli.

Tudi v tem se prilika razloči od navadnih primer, da pojasnjuje kako vzvišeno resnico.

Metodično se obravnavajo prilike takole: Najprej je treba pojasniti dogodek sam, če je bolj zamotan, ali če se naslanja na stare manj znane šege in odnošaje; potem se pojasnjuje pomen prilike točko za točko; končno se povzame nauk za življenje. Nekatere prilike imajo tudi preroški pomen; tudi na to naj se opozarja pri obravnavi.

Prilike so dragocen zaklad v naših svetih evangelijih; naj bi jih torej kateheti tudi cenili po vrednosti. Prezirati jih ne smemo v šolskem pouku, ker mnoge je sveta Cerkev vzprejela za nedeljske in prazniške evangelije.

7. Zgledi.

Kaj so zgledi? Zgledi so posamični slučaji v pojasnilo ali dokaz pravilom, zakonom ali definicijam. In ravno ta okoliščina me opravičuje, da prištevam tudi zglede primerjativam. To je že razvidno iz razmerja, v katerem so zgledi s pravili, zakoni in definicijami. Pravila, zakoni in definicije nastanejo ravno po primerjanju sličnih predmetov, dogodkov, pojavov, okoliščin itd. Ko se prvotno ustanavljajo pravila, zakoni in definicije, je seveda potrebno veliko število sličnih predmetov ali pojavov in dogodkov, recimo na kratko: zglede. Za poznavanje že dognanih resnic: naukov, pravil, zakonov, definicij pa utegne zadostovati že en sam zgled. Temeljitejši je seveda pouk, ako se pritegne po več že znanih zglede, kar se navadno godi na tretji formalni stopnji.

Da so mogli n. pr. bogoslovci sestaviti točno definicijo o zakramentu sploh, so seveda morali primerjati vseh sedem svetih zakramentov po bistvenih znakih, da so mogli, kar je skupnih, izločiti in uvrstiti v definicijo. A zdaj, ko je reč gotova ter se gre le za spoznavanje, zadostuje, če se konkretno razkažejo bistveni znaki le na enem ali dveh zakramentih in se pristavi, da isto velja o vseh drugih: »Zakrament je vidno in podelilno znamenje« itd.

Če torej navedemo zgled kakršenkoli, nam je ta nekakšen *T* za pravilo, zakon, definicijo, ki je v tem slučaju kot *III*; kot *D* pa je

vsaka naloga, ki se zahteva po razloženih pravilih na podlagi navedenega zgleda. V moralnem oziru je *D* poslušalec ali čitatelj zgleda.

Za verouk so najprimernejši zgledi — dogodki sv. pisma, cerkvene, pa tudi svetne zgodovine, iz sedanjega življenja, semtertja celo umetno sestavljene povesti. Nočemo zamolčati, da je med najkoristnejšimi nalogami katehetskega delovanja — prireditev primernih, interesantnih zgledov. Naj jih torej katehet marljivo zasleduje po raznih knjigah in spisih, posebno pa naj izkorišča že v to svrho prirejene zbirke. Novejše izdelane kateheze jih imajo že itak mnogo uporabljenih.

V metodiki je v tem oziru dvojna naloga: ali se hoče z zgledom pojasniti kaka resnica, ali pa le volja vzbuditi za izpolnitev že pojasnjene resnice. V prvem slučaju se z zgledom *prične* in je podlaga obravnavi; v drugem slučaju pa bolj vpliva, ako se zgled poveše ob koncu obravnave. Res je sicer, da se morajo zgledi tako odbirati, da ne delujejo samo na razum, ampak hkrati tudi na voljo. Vendar je pa tudi to res, da naša duša ne zmore vsega kar hkrati in da se mora njeno delo deliti; torej ob podavanju prevladuje umsko delovanje spoznavanja, ob koncu pri uporabi pa se lahko izdatnejše deluje na srce in voljo.

V tem je tudi glavni razloček med staro in novo metodo: Stari so najprej razvili pravilo ter ga pojasnili in utrdili z zgledom; novejši pa začenjajo z zgledom ter iz njega izvajajo pravilo. Gotovo je to postopanje pravilnejše in bo tem koristnejše, če ob koncu pridenejo za pridobitev volje še po stari metodi kak posebno krepak zgled.

Tej metodi daje ravno primerjanje posebno moč, ker nekako nehote začne poslušalec razmere konkretnega slučaja obračati sam nase.

Spomnimo se le onega slučaja, kako je prerok Natan privedel Davida do kesanja in pokore. Ko bi ga bil najprej poizkušal teoretiški poučiti, kako velik je njegov greh, ter bi bil šele potlej povedal za zgled oni slučaj o ovčici, ki jo je ubožen človek tako zelo ljubil in negoval, pa mu jo je neusmiljen bogatin siloma vzel, bi nikakor ne bilo imelo takega vtisa in učinka. Tako pa je David takorekoč v živi sliki na drugem človeku videl podlost grešnega vedenja, da se mu je zastudila tuja oseba in njen greh; in ko je zdaj moral samega sebe in svoj greh substituirati mesto slike, zdaj ga je tako zelo potrlo, ko se je spoznal za »comparandum«.

Bistvo te učne poti je torej v tem, da se resnica najprej živo naslika na ptujem predmetu, potlej se šele generalizira in se ji da ime, oziroma priredi definicija ali pravilo. Če n. pr. hočem pokazati, kakšna bodi naša vera, naslikam otrokom vzorno vernega človeka, n. pr. sv. Petra, ter končno povem: »Vidite, tako vero mora imeti vsak dober kristjan; njegova vera mora biti 1. splošna, 2. trdna...«

Z zgledom blaženega Tomaža Móra se da kaj lepo izvajati odgovor na vprašanje: »Kdaj je naša ljubezen do Boga nad vse velika?«

8. Predpodobe.

Predpodobe ali tipi so po nauku sv. Tomaža Akv. osebe, reči, dejanja in dogodki stare zaveze, ki jih je božja naredba tako vodila, da se je po njih naznanjalo kaj prihodnjega. Tipične osebe so n. pr. Adam, Abel, Melhizedek, Izak, Jožef, David itd.; reči: bronasta kača, mana, velikonočno jagnje; dejanja: raznovrstne daritve in judovske šege; dogodki: rešitev izraelskega ljudstva iz Egipta, prehod skoz Rdeče morje itd. Ker so tipi v tesni zgodovinski zvezi božjega kraljestva v novi zavezi, niso le gole primere, marveč imajo tudi realni pomen; vsaj nekatere, n. pr. spravne daritve, so imele svojo moč z ozirom na zasluženje prihodnjega Odrešenika.

Kot primere si jih lahko tako-le tolmačimo: *T* je predpodoba, *D* ali prototip je dopolnitev v novi zavezi, *III* je pa bistvena sličnost med obema. Torej je v metodiškem oziru glavna naloga v tem, da se temeljito razjasni *III*. Seveda se mora najprej dobro opisati in pojasniti predpodoba sama vsaj po onih potezah, ki tvorijo *III*, in ki naj jih potem učenci sami poiščejo po primernem izpraševanju.

Dasi bi logično bilo treba dopolnitev primerjati predpodobi, bo menda vendar bolj spoštljivo, če predpodobo primerjamo dopolnitvi, tako da ob primerjanju govorimo n. pr.: V čem je bil Izak podoben Jezusu (mesto: Jezus Izaku), v čem je bila mana podobna presv. Rešnjemu Telesu (mesto: presv. Rešnje Telo mani).

Pripomniti moram še, da naj se (zlasti v ljudski šoli) ne obravnava preveč predpodob, marveč le najimenoitnejše, pa te temeljiteje, in sicer v prvi vrsti one, ki se omenjajo v liturgiji. Na Francoskem je svojčas nastalo celo neko krivoverstvo (tako zvanih »figuristov«), ki je v vsakem dogodku, v vsaki osebi in reči hotelo zaslediti nekak tipični pomen.

Navodila za obravnavo predpodob so razvidna v vsaki boljši zbirki bibličnih katehez.

9. Nasprotje.

Tudi nasprotje moramo prištevati primerjanju, ker brez primerjatve ne more biti razvidno nasprotje, ki nastane le na ta način, da primerjamo dva predmeta ali dogodka med seboj in je *III* tukaj mesto sličnosti neenakost ali popolna nasprotnost.

Omenjamo pa tukaj nasprotje zato še posebej, ker je večkrat še krepkejši pomoček za razjasnjevanje nego navadna primerjatev. Naš Gospod Jezus Kristus se je velikokrat posluževal tega sredstva. Kako krepko je n. pr. naslikan značaj sv. Janeza Krstnika v evangeliju: »Koga ste šli gledat v puščavo? Trst od vetra majan? Ali koga ste šli gledat? Človeka v mehko oblečenega?« . . . Kako živo

je povedan nauk o dobrem namenu, ker mora biti ravno nasproten onemu, ki so ga kazali farizeji pri svojih dobrih delih: miloščini, molitvi in postu . . . Kako krasno se kaže prikupna ponižnost kesanega cestninarja poleg odurno prevzetnega farizeja v templju! Prilika o usmiljenem Samaritanu dobi šele v tem svoj vzvišeni sijaj, da se nasproti stavi preprosti Samaritan judovskemu dostojanstveniku božjega svetišča, duhovniku in levitu, ter svoj višek v tem, da sovražnik tako ljubeznivo streže svojemu sovražniku!

Lepše bi se menda ne mogla povedati zlobnost greha, kot nam jo je pokazal prerok Izaija z besedami: »Poslušajte nebesa, in zemlja vleci na ušesa, ker Gospod govori: Otroke sem zredil in povikšal, oni pa so me zaničevali. Vol pozna svojega gospodarja in osel jasli svojega gospoda; Izrael pa ne pozna mene in moje ljudstvo ne razume.«

Tudi pesem velikega petka, »očitanja«, nas zato tako pretresa, ker trpeči Jezus našteva dobrote, ki jih je izkazoval izraelskemu ljudstvu, in obenem nasprotne bridkosti, s katerimi mu povrača nehvaležno ljudstvo.

V obče pa metodika zahteva, da se mora tudi ob navadnem primerjanju opozoriti tudi na neenakosti, ker se šele s tem popolnoma pojasni nepoznani predmet. (Dalje.)

Šola zoper trpinčenje živali.

(Nadučitelj J. Grad.)

»Pravični se usmili tudi živine!«

Prekrasno je stvarstvo božje na zemlji. Sredi tega stvarstva gospoduje človek, ki ga je Vsemogočni sam postavil za kralja vsem stvarjem na zemlji. Koliko milijonov podložnikov mu je dal dobri Bog! Od mogočnega slona do najmanjše mušice; od stoletnega hrasta do neznatne bilke — vse mu je pokorno, vse podložno.

A človek ni vselej blag vladar in gospodar; on je čestokrat trinog svojim podložnikom. Kakor brezsrčen tiran se obnaša včasih do svojih velikih dobrotnic — živali.

Hudobnež zlorabi in muči živali, kakor bi ne čutile bolečin, kakor bi ne imele življenja! Odkod to nenaravno početje? Izkušnja uči, da provzroča trpinčenje živali pred vsem:

1. Slaba vzgoja.

Le poglejmo dete, v kako lepi slogi jesta z muco skupaj in se potem, ko sta se nasitila, zadovoljno igrata! A pride mati in brene muco od otroka. Otrok čudno gleda, se morda celo zjoče, ker se mu žival smili, a kmalu se tudi on navadi brehati in preganjati muco.

S kolikim sočutjem gladi otrok konjiča, ako pride z očetom v hlev. Vsa rahločutnost pa gineva, če vidi, kako trdo se hlapec obnaša do konja, kako ga bije, ko pelje težak voz po blatni cesti.

Kako vesel je otrok drobnih piščet, ko jih prvič zagleda v okrilju matere-kokljle! Pa, ko odrasejo, zgrabi dekla zdaj enega, zdaj drugega ter ga zakolje vpricho otroka.

Ali je čudno, da se otroku polagoma, dasiravno nevede okrha sočutje in ljubezen do živali? Nekateri trdijo, da je človeku že prirojena grozovitost, divjost in neusmiljenost. Jaz tega docela ne morem verjeti. Rodna hiša, prvi vzgojitelji nedolžnega deteta zane-marjajo najsvetejšo dolžnost, da bi likali srce, in tako otrok polagoma posirovi, srce mu otrpne. V mladosti trpinči živali, ko doraste, se loti ljudi; to nam dokazujejo razne obsodbe pri sodiščih.

2. Marsikdo trpinči živali iz zaničevanja, iz prevzetnosti in nevednosti. Čestokrat pravi kdo: »E kaj, žival je žival, saj sem jaz gospodar!« »Revček si!« rekel bi mu poštenjak. »Ne veš, da bi bil brez zaničevanih živali največji siromak? Kdo ti dá hrano, obleko, kdo dela zate in kdo varuje tvoje premoženje?«

Pa pustimo to raziskavanje; za nas je bolj važno vprašanje:

Kako bi se dalo mučenje živali odpraviti? Predvsem z dobro in pametno vzgojo.

Otroku se mora vcepiti usmiljenje in ljubezen do živali globoko v srce in to že v nežni mladosti. Starši naj bi gledali pri vseh igrah na to, da otroci ne mučijo živali. Otroško srce je dovzetno za vse dobro in slabo. Kar torej starši podajajo otroku za srce, to mu ostane za vedno v neizbrisnem spominu. Marsikdo bi ne bil postal ubijalec in razbojnik, ko bi ga bili učili ljubiti živali. Le žal, da ne vidijo starši v varstvu živali preimnitnega vzgojnega sredstva.

Toda kar rodna hiša zamudi ali celo opusti, mora šola nadomestiti. Bruno Topf pravi: »Šole se poprimimo, ako hočemo uspešno delovati za varstvo živali.« Šola ima dolžnost vsaditi v nežna srca čut usmiljenja do ljudi in tudi do živali.

Otroci, ki so bili poprej mučitelji, postanejo pod vplivom dobre šole varhi živali. Po otrocih pa vpliva šola na starše — na ljudstvo.

Šola mora v prvi vrsti vzbujati pri mladini veselje in ljubezen do narave. Zato naj učitelj to večno lepo naravo vedno in vedno opazuje z mladino. Kaže naj ji vzhajajoče solnce, modro nebo. Na vrtu naj ji kaže pestre cvetlice in sadonosno drevje — v gozdu ljubke ptičice in druge živali — na polju rumeno žito — doma koristne živali itd., itd. Ko bodo otroci spoznali prekrasno naravo in videli korist in potrebo vseh stvari na zemlji, se bodo veselili ter jo ljubili.

Pa tudi s škodljivimi živalmi mora učitelj seznaniti otroke. Kaže naj jim gosenice na drevju, hrošče po grmovju in ogrce na polju. Tudi naj jim pove, kdaj in kako škodujejo te živali. Zato jih moramo zatirati. A vselej naj učitelj poudarja, da je treba te živali hitro končati, da se ne mučijo.

Učitelj naj pa tudi pove otrokom, da bi človek ne mogel sam uspešno zatirati teh škodljivcev, ko bi mu ne bil dal dobri Bog pomočnikov.

Ker nam tu najbolj koristijo ptice, bo govoril zlasti o njih ter poučeval mladino, da so ptice prave prijateljice in dobrotnice naše. Opisuje naj ptice, pokaže tudi nagačene ali vsaj naslikane. Najboljše pa je, da jih pokaže v naravi žive, saj se mu nudi za to dostikrat prilika. Pove naj, koliko nam te živalce koristijo, ker pobirajo in pokončujejo škodljive žuželke. Že davno bi bili uničeni naši vrtovi itd., če bi ne bilo ptic. Pouk v šoli bodi praktičen; iz naravoslovja naj bi se vsaj toliko doseglo, da bi vsak otrok poznal vse naše koristne ptice ter vedel, katere žuželke pokončuje ta, katere ona ptica. Šele potem bodo otroci prav cenili te naše velike dobrotnice. Ko opisuje učitelj mladini korist, ki jo imamo od ptic, naj ne pozabi ošibati nečloveškega in grdega običaja, rečemo naravnost hudodelstva, ki je ukoreninjeno zlasti med dečki: pokončevanje mladih ptičic in razdiranje gnezd. Tu naj pokaže mladini neusmiljenega in brezsrčnega človeka v pravi luči. S primerno resnobo in z ogorčenjem naj zavrača hudobijo predrznih dečkov, ki stikajo po grmovju za gnezdec, pobijajo jajčeca, pomečejo celo mladiče iz gnezd in jih mučijo. Pripoveduje naj tudi o krvoločnih ptičarjih, ki grozno mučijo ptice s tem, da jim iztaknejo oči češ, da lepše pojo in da bi jih dražje prodajali. S toplo besedo naj jim nato polaga na srce varstvo ptičev opozarjajoč, kako žalostna sta gotovo stara, ko prineseta mladičem hrano, a najdeta prazno gnezdo; kako žalostno čivkata in kličeta svoje ljubljence, pa jih ni. Dolgo obletujeta gnezdo in slednjič sedeta utrujena na vejico poleg gnezda ter tožita z žalostnim petjem pravičnemu Sodniku hudobne dečke. Primerja naj žalost ptičev z žalostjo staršev, ko bi naenkrat prihrumeli Turki in jim pomorili otročiče. Srca otrok bodo postala mehka in rahločutna. Skrbno bodo varovali ptice, ljubili jih bodo in zvesto bodo pazili na količkaj sumljive tovariše. Učitelj pa se bo veselil svojih uspehov v zavesti, da je odpravil eno najgrših navad pri mladini.

Učitelj mora pa tudi posredovati, da se odpravi in omeji trpinčenje domačih živali. Ali ni žalostno, da nekateri za vsako malenkost pretepajo krotko živino, ki se ne more nikamor pritožiti. Ko ne more speljati težko naloženega voza v klanec, pretepa jo sirovi voznik in jo roti, mesto da bi ji odložil malo bremena ali ji pomagal sam.

Kri vzkipi človeku, ko opazuje take prizore sirovosti in brezčutnosti po cestah. Tudi pastirji niso veliko boljši. Živino puste brez varstva in se igrajo ali celo spē; če pa gre v škodo, jo neusmiljeno pretepajo in kolnejo. Ali bo držal učitelj roke križem? Ali bo pustil, da se širi naprej tako tolovajstvo? Ali bo pustil, da mladina popolnoma posirovi? — O ne! Njegova omika, njegov stan mu tega

ne dopuščata. Z vso ostrostjo in z vsem vplivom bo nastopil, da vzgoji boljši rod, prilike za to ima mnogo. V šoli naj s studom omenja, kaj je videl na pašniku, na cesti, na polju in drugod. Večkrat naj vpraša, kaj delajo otroci na paši itd. Tudi sam naj opazuje pastirje na pašniku, in če zapazi kaj slabega, naj takoj nastopi, mirno sicer, a resno; kaže naj, kako se čuti užaljenega. Ako pa bi to ne pomagalo, uporablja naj tudi kazni.

A ne samo v šoli, tudi v javnosti naj učitelj nastopi za varstvo živali. Poučuje naj, predava, svari.

Šolska vodstva so dobila v novejšem času tabele: »Nauki o varstvu živali za mladino«. Te in enake tabele naj bi učiteljstvo skrbno uporabljalo. Obesile naj bi se po razredih, po mostovžih in v veži. Taka učila naj ne ostanejo mrtva; učiteljstvo naj jih prilično, morda vsak mesec prebere in razlaga. Tudi memorirali naj bi otroci take nauke, ali jih pa uporabili pri pisanju. Kar jih je na hodniku in v veži, pa naj služijo občinstvu, ki ob raznih prilikah prihaja v šolo. Te tabele se mi zde zelo važno učilo. Da mora imeti vsaka šola hranišča za ptice in vališča, se mi zdi samoobsebi umljivo. Pa tudi pri raznih šolskih izletih se nudi učitelju prilika, da opozarja na varstvo živali.

Ledina — varstvo živali — je pri nas še precej neobdelana.

Učitelj, ki se zaveda, da je šola učilnica in vzgojišče obenem, bo radevolje in s pridom zasadil tudi v to ledino — nabrušeno lopato!

Kako vpliva zrak na razna telesa v naravi.

(Učna slika za višjo stopnjo.)

Učila: { svetilka, svinec, fina tehtnica, magnet,
 { železni opilki, železna žlica, ploščica bakra.

I. Ponovitev zadnje lekcije.

Danes hočemo opazovati razne učinke zraka.

II. 1. poizkus. Z nožem odrežem kosček svinca in nastalo ploskev pokažem učencem. Tako se sveti, da je kaj! Ako jo pa zopet počasi segrevam, je v kratkem tako siva, kakor ostali kos. Odkod to? Pomnite! Med segrevanjem se združi kisik s svincem in nastane siv prah, katerega lahko odrežem. Še bolje to razvidimo, ko naredim

2. poizkus. Mal magnet potisnem v železne opilke, da je ves kosmat. Stehtam ga in segrevam na tehtnici visečega. Kmalu se nagne grédeljnica na to stran. Železo je postalo težje. Zakaj? Združilo se je s kisikom iz zraka. Kako pa vem, da se je kisik združil in ne dušik? Ako vtaknem magnet z žarečimi opilki v dušik, takoj ugasne.

Iz čistega železa je nastala železna rja ali železni okis, kateri ima vsa druga svojstva, nego železo.

3. poizkus. V železni žlici raztopim nekoliko svinca in ga pustim dalj časa nad plamenom. Naredi se rdečkast prah, svinčeni okis. Ta okis je strupen.

4. poizkus. 3 grame magnezijevega traka sežgem na zraku. Držim ga s škarjami. Pepel tehta 5 gramov. Odkod to? Magnezij se je spojil s kisikom v magnezijev okis.

5. poizkus. Bakreno čveterooglatno ploščico privijem na enem voglu in segrevam na plamenu. Vsa ploščica se prevleče z zelenkastočrnim prahom, samo privit vogel ostane v sredi svetel, ker ni mogel zrak blizu. Tu je nastal bakreni okis, ali zeleni volk. Ta je zelo strupen.

Večina kovin se na zraku izpremeni in združi s kisikom.

III. Kovine se ne dajo deliti v več tvarin, zato spadajo med prvine.

Tako združenje dveh ali več prvin imenujemo kemične spojine.

Opazujte star les, n. pr. tramove, strešnike, deske. Kakšen postane, če je dolgo na zraku ali izpostavljen vremenskim neizgodam? Strohni ali segnije. — Mošt vre na zraku, naredi se vino. Vino se pa skisa, ako je zrak pristopen.

Pomnite: trohnenje in gnitje tudi zrak povzroči, kakor tudi vrvež raznih pijač.

IV. Naštej učinke zraka! Rjavenje kovin, trohnenje, gnitje, vrvež.

Beležke na deski: Razne kovine, ležeče na zraku, se združijo s kisikom v kovinsko rjo ali okis.

Taka združitev dveh ali več prvin se imenuje kemična spojina.

Nadaljni učinki zraka: Rjavenje kovin, trohnenje, gnitje, vrvež.

V. Tvarina za spise:

Kjer ni zraka, je smrt. Dokazi iz prirodoslovja. Sveži zrak, podlaga in pogoj krepkega zdravja. Kako izberimo stanovanje, da bode zdravju primerno itd.

—k.

Kdo še ovira šolski obisk?

Veliko se je že govorilo in pisalo o različnih vzrokih, ki ovirajo šolski obisk, na primer pomanjkanje delavskih moči, oddaljenost, zanikarnost, oziroma revščina staršev, prevelika popustljivost krajnih šolskih svetov, prepočasno poslovanje c. kr. okrajnih šolskih svetov itd. Omenjal bi še en vzrok, ki se o njem najbrž še ni dosti pisalo. Ta vzrok ali ovira je zakon sam, oziroma birokratsko izpeljane tiskovine, ki jih morajo uporabljati šolska vodstva in krajni šolski sveti, ko izvršujejo predpise, veljavne pri šolskih zamudah.

Da nam bo jasno, kako te tiskovine pospešujejo šolski obisk, povem takoj v začetku, da je treba eventualno za enega renitentnega otroka izpolniti nič manj nego 14 (reci štirinajst) tiskovin in šest od teh celo in duplo, preden doleti zanikarne starše v začetku šolskega leta prva kazen. Kaj ne, neverjetno, toda vendar je resnica! Pogledjmo!

V II. polovici meseca septembra izkaz šolskih zamud (in duplo) od šolskega vodstva ter opomin in vročilni list od krajnega šolskega sveta. V mesecu oktobru dva izkaza šolskih zamud (oba in duplo) od šolskega vodstva ter svarilo in vročilni list od krajnega šolskega sveta (ki ga pošlje stranki šele v mesecu novembru na podlagi pooblastila c. kr. okrajnega šolskega sveta). V mesecu novembru zopet dva izkaza šolskih zamud (oba in duplo) od šolskega vodstva ter pozivnica in vročilni list od krajnega šolskega sveta. V I. polovici meseca decembra zopet izkaz šolskih zamud (in duplo) od šolskega vodstva. Okrog 15. decembra pa pride končno od c. kr. okrajnega šolskega sveta sklep o kazni in krajni šolski svet mora stranki izročiti še naznanilo kazni z vročilnim listom vred.

Dela torej prav birokratsko dosti. In kakšni so uspehi tega dela? — Vzemimo slučaj! Otrok je izostal neopravičeno 20., 21. in 22. septembra, petem pa je hodil do konca meseca prav pridno v šolo. Šolsko vodstvo ga mora torej izkazati do 3. oktobra in duplo na izkazu šolskih zamud ter izročiti izkaz krajnemu šolskemu svetu, ki pošlje očetu, recimo takoj 4. oktobra »opomin«. Sedaj pa pogledjmo ta opomin, kakšen je! Glasi se: »Vaši dolžni skrbi izročeni šoloobvezni otrok je v dobi od 16. do 30. septembra 1910, 1. zamudil brez opravičenja 3 šolske poldni. Opominjate se torej, da ga najkasneje v 3 dneh po vročitvi tega opomina spet¹ v šolo pošljete ter nadalje skrbite za to, da bo redno hodil v šolo, ker sicer pri nadaljnjih neopravičenih šolskih zamudah zapadete zakoniti kazni.« — Kaj bodo starši storili ob prejemu tega opomina? Če so količkaj »gorki« šoli, oziroma voditelju, bodo vpoštevali besedilo v opominu: »Opominjate se torej, da ga najkasneje v 3 dneh po vročitvi tega opomina v šolo pošljete etc.« ter bodo otroka 5. in 6. oktobra še nalašč obdržali doma in šele 7., oziroma, če je ta dan že itak prost, šele 8. oktobra poslali zopet v šolo. In zakaj ne? Saj jim opomin to izrečno dovoljuje, vsaj starši si besedilo v tem zmislu lahko razlagajo.

Oglejmo si še nadalje proceduro, ki utegne dostikrat nastati. Otrok, ki je 5. in 6. oktobra že na podlagi besedila v opominu zamudil šolo, ostane n. pr. doma tudi dne 11. in 12. oktobra. Vodstvo ga zopet izkaže dne 15. oktobra (in duplo) in pošlje izkaz zamud do 18. oktobra kr. šol. svetu. Ta bi moral poslati staršem takoj »svarilo«, toda

¹ Če od 22. septembra nadalje redno hodi v šolo, se vendar ne more reči, naj ga starši »spet« pošljejo v šolo, ker učitelju lahko odgovore: »Saj ga pošiljam v šolo!«

to se izdaja šele na pooblastilo c. kr. okr. šol. sveta, ki bo došlo šele v sredi meseca novembra. Kr. šol. svet mora namreč počakati, da prejme od šolskega vodstva začetkom meseca novembra izkaz zamud tudi za II. polovico meseca oktobra, v kateri ima otrok morda že zopet dve neopravičeni zamudi. Šolske zamude se obravnavajo najprej pri seji kr. šol. sveta, potem pride izkaz v roko c. kr. okr. šol. svetu, da ga izvede, kar se zgodi okrog 15. novembra. Sedaj šele dobe starši svarilo, ki je njega vsebina v primeri z besedilom v opominu popolnoma nelogična. Besedilo svarila se namreč glasi: »Ker niste ustregli opominu z dne števil . . . in je Vaši skrbi izročeni šoloobvezni otrok meseca 19 . . . iznova neopravičeno zamujal šolo, Vas tukajšnji kr. šol. svet na podstavi pooblastila c. kr. okr. šol. sveta v z dne 19 . . . št. . . . s tem posvari.« — V svarilu torej c. kr. okr. šol. svet odneha od kazni, ki jo je že v opominu naravnost zažugal. (Glej zgoraj!) Ali je znabiti že svarilo ta zakonita kazen?? —

Medtem se pa morda zgodi, da je dotični otrok v I. polovici meseca novembra zopet trikrat neopravičeno izostal. Zato ga mora šolsko vodstvo do 18. novembra iznova izkazati (in duplo). Istotako je zamudil — recimo — v II. polovici meseca novembra dva dneva. Sledi zopet nov izkaz in duplo, ki se pošlje do 3. decembra kr. šol. svet. Slednji nasvetuje n. pr. 3 K kazni. Šolsko vodstvo izroči potem oba izkaza za november c. kr. okr. šol. svet. Ta zamude preiskuje in poviša kazen znabiti na 8 K ter obvesti o tem kr. šol. svet okrog 15. do 20. decembra, med katerim časom je otrok eventualno dobil še par neopravičenih zamud, vsled česar ga mora šolsko vodstvo za I. polovico meseca decembra iznova izkazati. Zanikarni starši so torej za otrokovo X-dnevno zamudo uradno kaznovani z denarno globo 8 K. Sedaj šele pride na vrsto tiskovina »Naznanilo o kazni«, ki jo pošlje predsednik kr. šol. sveta skupaj z vročilnim listom kaznovanim staršem uprav za božične praznike.

Vsa ta pot je torej jako polževa. Sicer nimamo nič proti odmerjeni kazni, toda ali bi se ne moglo najti načina, da bi se starši hitreje, pa mogoče še z manjšo kaznijo primorali, da izvršujejo svojo dolžnost!

Dogode se pa seveda tudi težji slučaji n. pr.: Deklica je do 15. decembra 1910 zamudila 34 šolskih dni; njen gospodar je bil kaznovan z 8 K. Mož se je pa še pohvalil s kaznijo, rekoč: »Trikrat toliko mi je deklica prav gotovo zaslužila doma z delom v tem času; mislil sem, da mi bodo prisodili še kaj več.«

Vprašamo: Kdo je torej tudi kriv, da se ob začetku šolskega leta obisk tako silno zanemarja? Ali ne tudi birokraško urejene tiskovine, ki jih je izdal deželni šol. svet sam, da bi ž njimi pospeševal (!) šolski obisk! Sicer so okr. šol. sveti po večini vendar toliko previdni, da »svaril« sploh ne odrejujejo, ampak po opominu raz-

sodijo takoj kazeni. Saj če bi se v tem oziru ravnali strogo po zakonu, bi se lahko reklo, da izvršujejo službo po predpisih ali da so se lotili pasivne rezistence. Upamo, da bo višja šol. oblast te tiskovine odpravila in sploh olajšala proceduro pri šolskih zamudah, da ne bo toliko pisarije.

Ljudsko šolstvo kliče torej tudi v tem oziru po reformi.

Voditelj.

Šolski voditelj.

Piše nadučitelj Ivan Štrukelj. — (Dalje.)

Zapisnik VII. krajne konference.¹

Ad. 1. Ponavljalna šola se konča 30. sušca t. l. Sestavi se za ta dan sledeči spored:

- a) Prvi dve uri razredniki še uče.
- b) Tretjo uro pojo učenci domoljubne pesmi, učitelji razredniki pa kaj izpregovore za slovo, nakar se učencem razdele šolska naznanila.
- c) Učenci, ki dobe odpustnice, se pridrže, da pride šolski voditelj, ki jim napravi kratek govor ter jim obenem prigovarja, naj se takoj vpišejo n. pr. v izobraževalno društvo. Ob sklepu vsi zapoje cesarsko himno.
- č) Hvalevredno je, ako gredo odpuščeni učenci v cerkev zahvalit se za vse nauke, ki so jih prejeli tekom šolske dobe. — Z molitvijo so začeli, z molitvijo naj končajo!

Ad. 2. Na podlagi katalogov zadnjih treh šolskih let se sestavijo redi za odpustnice.

Ad. 3. Preberemo se sledeči dopisi c. kr. okrajnega šolskega sveta v K.: a) št. 562., z dne 9. marca t. l., o znižanih pristojbinah za učence, ki žele obiskati Postojnsko jamo; b) št. 589., z dne 12. marca t. l., o šolskih naznanilih za ponavljalne učence; c) št. 522. z dne 13. marca t. l., o številu gluhonemih učencev; č) št. 598., z dne 10. marca t. l., zadevajoč novi deželni zakon, z dne 20. julija 1910, o varstvu ptic, ki so koristne poljedelstvu. V tem oziru se sklene: Učencem se pojasni bistvo zakona; dodatek pa, ki so v njem navedene škodljive ptice, in ki se smejo pokončavati, se prezre. Vzroki: I. Učenci ne znajo še dobro ločiti ptic od ptic. II. S tem, da bi učencem nasvetovali pokončavanje škodljivih ptic, bi jih obenem vzgajali za trdosrčnost, kar bi škodovalo namenu šolske vzgoje. 3. V »dodatku«¹ so nekatere ptice navedene kot škodljive, v šolskih berilih veljajo pa za koristne. To nesoglasje bi učence nekoliko zbegalo, zato pa je boljše, da izostane.

¹ Dnevni red v 3. št. »Sl. Uč.«

- Ad. 4. Mati J. J. se pozove, da se opraviči radi slabega vedenja nje-nega otroka I.
- Ad. 5. Gospodična R. J. prebere svoj referat: »Preveč učiteljevega govorjenja je smatrati za pedagoški pregrešek.«

Podpisi.

Voditeljevo delo od 15. aprila do 15. maja.

1. 18. aprila izroči krajnemu šolskemu svetu zaznamke zamud za I. polovico aprila.

2. Ako utegne hospitira pri tovariših.

3. Pregleda pismene izdelke III. četrtletja po vseh razredih.

4. Pravočasno skliče mesečno konferenco. Dnevni red: a) Sklep III. četrtletja. b) Kako ohraniti tudi v spomladnem času dober šolski obisk. (Poročajo razredniki.) c) Šolski izleti. (Poroča šolski voditelj.) č) Objava uradnih dopisov. d) § 216. — stalna točka. e) Slučajnosti.

5. Opozori učiteljstvo, naj pouči mladino, da je nevarno hoditi še v mrzlih dneh brez čevljev v šolo.

6. 1. maja sestavi izkaz o potrebščini revnih šolskih knjig za prihodnje šolsko leto ter ga odpošlje c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

7. 3. maja izroči zaznamke zamud za drugo polovico aprila krajnemu šolskemu svetu.

8. Opomni tovariše, naj pouče otroke, koliko škode napravijo, če bi pokončavali in trgali cvetje z dreves. V šolo naj se prinese le, kar se neobhodno potrebuje. Najbolje je, če si učitelj sam pre-skrbi, kar potrebuje pri pouku.

9. Šolski vrt naj dobi valilnice. Pojasnila daje »Društvo za varstvo živali v Ljubljani«.

10. Potom okrožnice opozori učiteljstvo na prirejanje izletov ter na tozadevne predpise. Glej »Izvršilni predpis« str. 43.

11. 10. maja sestavi dokumentirani račun o dovoljeni podpori za izboljšanje šolskega vrta ter ga predloži c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

12. V šolsko kroniko zabeleži:

a) Konec ponavljalne šole, koliko učencev je bilo koncem leta, koliko jih je dobilo odpustnice, koliko odhodnice.

b) Čas velikonočne izpovedi.

c) Velikonočne počitnice.

č) Vremenske izpremembe.

d) Konec III. četrtletja.

e) Vse šolo zadevajoče važnejše dogodke.

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetsko gibanje.

Skrajšane spovedne molitve. O tem predmetu so se razgovarjali tudi člani »Slovenskega katehetskega društva za Koroško« na dveh zadnjih sestankih. Predsednik župnik M. Ražun nam je poslal daljše poročilo o debatah in o uspehu dvojne konference. V bistvu so sprejeli gg. tevariši na Koroškem besedilo (za uvod in za kesanje), ki je bilo natisnjeno v našem listu str. 64. Menimo pa, da se popolnoma lahko zedinimo za formulo, ki je bila sestavljena po modrem in vsestransko preišljenem razgovoru bogoslovnih in srednješolskih profesorjev in ljudskošolskih katehetov v Ljubljani, in ki jo je že odobril presvetli knezoškof ljubljanski dr. A. B. Jeglič.

V zagovor omenimo samo nekatere podrobnosti. Namesto daljše »Očitne spovedi« smo se odločili za kratek uvod, ki ga navaja naš »Šolski molitvenik« p. 117; tega pač ne kaže izpreminjati.

Besedilo za kes in trdni sklep, kakor so ga sprejeli v katehetskem društvu za Koroško, je sledeče: »O moj Bog, vsi moji grehi so mi resnično žal, ker sem z njimi žalil Tebe, svojega najboljšega Očeta, in zasilil, da me po pravici kaznuješ. Trdno sklenem, da Te ne bom več žalil. Pomagaj mi, po Gospodu našem Jezusu Kristusu. Amen.«

Da bodo gg. katehetje in veščaki lahko napravili pravično sodbo, objavljamo še enkrat formulo, ki je pri nas že v rabi, ker je potrjena od cerkvene oblasti:

»Moj Bog! Žal mi je, da sem grešil. Žal mi je zato, ker sem z grehi zaslužil tvojo kazen; posebno pa mi je žal, ker sem razžalil tebe, ki si moj najboljši Oče in vse ljubezni vreden. Trdno sklenem, da te ne bom več žalil. Pomagaj mi — po Gospodu našem Jezusu Kristusu. Amen.«

V to formulo se je namenoma sprejelo, oziroma ohranilo stopnje-

vanje od manj popolnega do popolnega. (Zgoraj v besedilu koroških sbratov obratno.) Nagib za popolno kesanje je tu zadosti izražen in okrepljen, zgoraj morda premalo. »Žal mi je« se trikrat ponavlja, kar se je tudi sprejelo namenoma in vedoma, da je poudarek toliko večji in občutnejši. Enako ponavljanje in stopnjevanje rabijo tudi na Italijanskem in drugod.

Večkrat se je že poudarjalo, da terminus »Žal so mi« ni v duhu slovenščine; mi govorimo vedno le: »Žal mi je...« Enako je za otroško umevanje bolj prikladno, obenem tudi bolj slovensko, če rečemo: »Sem žalil tebe, ki si...«, nego: »Sem žalil tebe, svojega najboljšega Očeta«.

Z ozirom na to sodimo, da se bodo naši cenjeni tovariši brez obotavljanja lahko z nami zedinili. Formula, ki jo priporočamo, ne dela otrokom nič težav, tudi jo hitro obdrže v glavi, obenem pa jo docela umevajo. Izkušnja nas je o tem že prepričala.

»Najtežavnejše poglavje vzgoje« je bil predmet razpravi, ki jo je prečital katehet A. Čadež pri zadnjem, dobro obiskanem sestanku našega katehetskega društva dne 5. aprila. Razprava, ki jo bomo priobčili pozneje, ima namen pokazati, kako sodijo modri in pametni vzgojitelji o takozvanem spolnem pojasnjevanju, kaj in koliko spada v šolski pouk, ter kako je pri tej nevarni točki potrebna največja previdnost in opreznost. To težavno vprašanje pomaga reševati knjižica »Erziehe zur Keuschheit!«, ki sta jo sestavila vzgojiteljem in duhovnikom vseučiliška profesorja v Inomostu: dr. Gatterer in dr. Krus, oba iz družbe Jezusove.

Pisateljica sama pravita, da bi se najraje ognila izrazu »Sexuale Aufklärung«, ker se z njim navadno označuje čisto neumna pedagoška blodnja. — Kakor se je treba zgrajati nad ekstremnim razjasnjeva-

njem, tako bi pa zopet bilo napačno, če bi o tako važni stvari popolnoma molčali. — Referent je prečital tudi nekaj splošnih misli, ki jih je pojasnjeval dr. Krus na lanskem tečaju v Donauwerthu o vzgoji za čistost.

Po kratkem razgovoru, ki so vanj posegli gg. prof. Kržič, dr. Levičnik, dr. Pečjak, Legat, Zaplotnik i. dr., se je sklenilo za prihodno konferenco sestaviti dve vzorni katehezi o šesti zapovedi. Ena naj bi bila namenjena za srednje razrede ljudskih šol, druga pa za učence okrog 14. leta, ko zapuščajo šolsko dobo.

Spomenica hrvatskega katehetskega društva. Naši tovariši hrvatskega jezika so se krepko potegnili za materialno izboljšanje svojega poklica. Svetno učiteljstvo na Hrvatskem se že nekaj let bori za ureditev plač, prav kakor pri nas. Ko je ta zadeva imela priti pred sabor, je pa poslalo posebno spomenico tudi katehetsko društvo, ki je prosilo:

1. Da se ljudskošolskim in meščanskim katehetom poleg eventualnega splošnega izboljšanja doda k temeljni plači še 400 K;

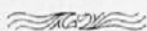
2. da se jim všteva v pokojnino tudi čas prejšnjega dušnega pastirstva, preden so postali definitivni katehetje, ako so sodelovali pri šoli kot veroučitelji.

Spomenico so obširno utemeljili in podkrepili. »Veroučitelji ljudskih šol izvršujejo po svojem zvanju najidealnejšo, a tudi najtežjo službo... Vsak izmed njih ima v oskrbi na stotine otrok, da jih vzgaja in utrjuje v dobrem ter jih pripravlja, da bodo koristni člani domovine...«

Veroučitelji so po svoji izobrazbi in svojem šolanju daleko zastopavljeni za drugimi tovariši svetnega, pa tudi duhovskega stanu, ki jih za vestno izvrševanje poklica kolikortoliko bodri tudi pogled na stalno pomikanje v višje razrede...«

Spomenica našteva nadalje vse dežele, kjer so se skrbni deželni zastopniki že davno spomnili tudi veroučiteljev ter jim zagotovili pošteno in stanu primerno preskrbo, pa tudi zadostno pokojnino.

Regulacija učiteljskih plač je bila več dni v razpravi hrvatskega sabora. Mnogo poslancev je toplo zagovarjalo interese učiteljstva in katehetov. Ker pa bi bilo treba z izboljšanjem plač obenem povišati doklade pri davkih, za kar se pa sabor ni mogel odločiti, zato ban pl. Tomašić predloge ni dal na glasovanje, ampak je obljubil, da bo skušal dobiti kak drug modus za pokritje večjih izdatkov.

Katehetske beležke.

Za člana mestnega šolskega sveta v Ljubljani je imenovan prelat Andrej Kalan.

Veronauk in verske vaje na ljubljanskih ljudskih šolah bo odslej nadzoroval č. g. Mih. Bulovec, spiritual in katehet na notranji uršulinski meščanski šoli in na ondotni priv. pripravnici.

V izpraševalno komisijo za učiteljske sposobnostne izpite je sprejet prof. dr. Alfonz Levičnik, gimnazijski katehet v Ljubljani.

Novi člani D. S. katehetov: Čč. gg.: Ivan Erjavec, župnik, Gor. Logatec; Jož. Pravhar, župnik v Loškem

potoku; Val. Cajnko, katehet na dekliškem liceju v Varaždinu (Hrv.).

Vprašanje. Katehet L. I. povprašuje: Ali je veroučitelj, ki je obenem v dušnem pastirstvu, pa ne more iti v šolo, dolžan navesti voditelju vzrok zadržka? Ali je dolžan zamujene ure nadomestiti?

Odgovor. V § 115. š. i. u. r. beremo: »Ako učitelj (torej tudi veroučitelj) iz tehtnih razlogov ne more poučevati..., mora o tem nemudoma obvestiti voditelja šole in hkrati povedati vzrok...«

Glede drugega vprašanja najdemo nekako indirektno pritrditev v min.

odloku z dne 23. februarja 1875; št. 7465, ki določa: »Če je katehet, ki je obenem dušni pastir, po kakem duhovnopastirskem opravilu, ki se ne da odložiti, zadržan, da ne more učiti krščanskega nauka ob navadni uri, mu mora šolski voditelj dati za krščanski nauk ob drugem času toliko ur, kolikor jih je zamudil.«

Te ugodnosti se bo skrben in vnet katehet gotovo rad poslužil, saj so ure za verstveni pouk pri nas itak pičlo odmerjene. Postavnega določila, ki bi ga naravnost primoralo, da zamujene ure nadomesti, pa doslej nismo zasledili.

Profesura pedagogike v Monakovem. Monakovsko katehetsko društvo je meseca januarja t. l. soglasno sprejelo resolucijo, naj se po vseh bavarskih licejih (semeniščih) ustanovijo samostalne stolice za kateheto in pedagogiko ter je to resolucijo tudi primerno utemeljilo. — Prvi uspeh se je že pokazal, kajti s prvim aprilom t. l. se je otvorila na bogoslovni fakulteti vseučilišča v Monakovem izredna profesura za pedagogiko in kateheto. Poklican je na to mesto vseučiliški profesor dr. Jožef Goettler, ki je v katehetskih krogih že dobro znan. Goettler je urednik lista »Katech. Blätter«, je sestavil poročila o treh dosedanjih katehetskih tečajih v Monakovem ter je predsednik južnonemškega oddelka pri društvu za krščansko vzgojno znanstvo.

Nadzornik za verouk. Nova šolska postava na Virtemberškem zapoveduje vsled naredbe cerkvene oblasti tudi nadzorstvo verstvenega pouka. Škofijski ordinariat v Rottenburgu

je z ozirom na to izdal tako-le navodilo:

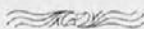
1. Za vsako šolsko okolišče se izbere nadzornik (vizitator), ki se mu da naslov »škofijski komisar«.

2. Komisar ima dolžnost, da vodi, nadzira in pospešuje versko-nravno vzgojo in poučevanje verstvenega nauka.

3. Poleg komisarja, ki redovito izvršuje svoje vizitacije, naj se o napredku verstvenega pouka prepričavajo tuintam tudi člani ordinariata.

4. Redno nadzorstvo se vrši navadno proti koncu šolskega leta v polovici šolskih razredov, kjer se temeljito izprašuje krščanski nauk. Dan in uro treba naznaniti okrajnemu šolskemu nadzorniku, dekanu in župniku tistega kraja. Tvarino, ki jo naj katehet izprašuje, določi izmed snovi, ki se je obravnavala v dotičnem razredu, nadzornik sam. Po preskušnji izprašuje vizitator tudi sam, da more pravilno presoditi, če se je predpisana snov v šoli obdelala, kakšne metode se poslužuje katehet itd. Komisar se dalje tudi pouči o verskem življenju otrok, o prejemanju sv. zakramentov, o službi božji, o vedenju otrok in o posebnih težavah pri pouku.

5. V drugi polovici razredov, kjer ni bilo popolne vizitacije, sme komisar nadzirati, ne da bi se poprej prijavil, ali pa naznani obisk nekoliko poprej katehetu; vselej pa se obvesti krajni šolski nadzornik. Te vizite imajo le namen, da se komisar prepriča o rednem poučevanju verouka in o metodi, zato hospitira pri eni ali drugi katehetski uri.

Zgledi, uporabni pri katezezi.

Brez vere — brez žene. Navajen sem, — tako pripoveduje neki potni uslužbenec, — da na vseh krajih, kjer ostanem v kupčijskih zadevah, obiščem tudi cerkev. Nekega dne v majniku, bil je ponedeljek, sem došel v večji kraj na Vestfalskem. V go-

stilni sem si zagotovil prenočišče, potem pa sem stopil v cerkev, odkoder se je čulo lepo, ubrano petje. Med mnogimi deklicami in ženami je vsled svojega krasnega glasu vzbujala pozornost zlasti ena mladenka. Ko sem opravil tudi jaz svojo pobož-

nost, me je premagala zvedavost ter sem vprašal cerkvenika, kako in kaj je s to deklico, ki tako lepo poje.

Zadnjič, tako je pričel mož, jo je snubil neki mladenič iz naše župnije; bogat in zal, pa ima tudi lepo prihodnost. No — tudi starši te mladenke niso brez premoženja, zraven pa na najboljšem glasu. Posebno ta hči je znana po svoji delavnosti, skromnosti in ljubeznivosti. Mladenič, ki jo je snubil, je bil mnenja, da mu je treba le migniti, pa mu jo bodo dali v zakon; pa se je pošteno opeknel. Snubci, ki jih je poslal, so mislili, da je stvar že urejena. Toda oče njen nazadnje še vpraša: »Kakšen je pa kaj v verskem oziru ta mladenič? Ali hodi k sveti maši?« Snubači so hvalili, da je pošten, da ni napačnega mišljenja, da pa v verskih zadevah ni ravno prenapet in da ni ravno pobožen... Na ta način so ga izgovarjali radi njegove mlačnosti, radi opuščanja in zanemarjanja svete maše.

»Mi je prav žal,« pravi oče dekletov; »kdor ni zvest Bogu, ne bo zvest tudi ženi ne.«

»Kako naj umevamo to, kar ste povedali? Ali ste nam s tem odrekli hčerko?« so nadaljevali snubači. »Vsekako. Nobene vere, nobene nedelje, torej tudi nobene žene,« je odgovoril modri oče. Ta odgovor je šel od ust do ust med ljudmi; zdaj se pa najboljši mladeniči iz celega okraja trudijo, da bi dobili dostop v to družino.

»Nič vam ne bo škodovalo.« (Molitev.) V Lausanne je bila vedno navada, da je predsednik, preden je otvoril sejo, opravil kratko molitev. Eden izmed svobodomiselnih članov je zadnjič naenkrat predlagal, naj se molitev odpravi. Tu se vzdigne mlad odvetnik in pravi: »To nas dosti ne briga, da imamo staro izročilo, ki

veleva, da kličemo božjo pomoč, dasi je to izročilo že stoletja v pravilniku našega zbora; toda če verujemo, da Bog molitev uslišuje, — jaz to verujem, — če verujemo, da nas Bog čuva, da potrebujemo njegovo pomoč, in sicer zato, da bo naše delo imelo uspeh, potem moramo molitev ohraniti. Ako vi (zgoraj omenjeni svobodomislec) tega ne verjamete, tedaj pustite, da rosi blagoslov božji na tiste, ki ga želijo, to vam ne bo nič škodovalo.«

Odobrujoči medklici so večkrat prekinili možate besede mladega advokata. Z veliko večino je bilo sklenjeno, da se molitev pred pričetkom zasedanja ne odpravi.

Moč strasti. V bolnišnici na Dunaju je bil mož, ki je priznal svojemu prijatelju, da je bolan na pljučih in da bi se po izjavi zdravnikov še lahko popolnoma pozdravil, ako bi hotel opustiti kajenje, osobito kajenje svalčic. »Toda tobaka ne morem pustiti, sem prestrasten kadilec,« tako je tožil mož sam. »Če nikogar ne vidim, da bi kadil, potem bi že šlo; toda kakor hitro zavoham tobakov dim, tedaj me zgrabi strast s tako silo, da se ji ne morem ustaviti, dasi je moje življenje v nevarnosti.«

Pošten katoliški dijak je slišal njegovo govorjenje, pa mu je svetoval: »Pojdite vsaj večkrat k spovedi in sv. obhajilu, potem bo vaša volja bolj močna in utrjena, pa se boste rešili!« Nato je žalostno odgovoril: »Vidite, prav tako mi prigovarja moja ljuba, dobra hčerka; toda če bi hodil večkrat k spovedi, kaj pa bodo ljudje rekli?« Čez nekoliko časa vzdihne sam pri sebi: »Jaz sem največji ničvrednež na božji zemlji, ker mi je kajenje več nego moja hčerka, ki bo enkrat sirota za menoj — brez vseh sredstev!«

UČITELJSKI VESTNIK.

Učiteljske izpremembe. V seji dež. šolskega sveta dne 13. sušca so bile podeljene nadučiteljske službe sledečim gg.: Frančišku Flere, Kranjska gora; Jožefu Dolgan, Studeno; Karlu Straus, Hotedršica; Frideriku Trost, Raka; učiteljske službe gg. in gospodičnam: Nežiki Detela, Kranjska gora; Alojziji Baša, Prem; Tereziji Peršič, Raka; Marici Zakrajšek, Stopiče; Valentini Vidic, Hinje; Marici Jugovic, Žužemberk; Antonu Urbančič, Gorenje Jezero; Mariji Zagorjan, Grahovo; Juliji Majer, Bukovje; Viktoriji Uršič, Podkraj; Viktorju Volk, Dolenjavas; Frančišku Kopač, Postojna; Mariji Boštjančič, Goče; Florijanu Gostič, Poljane pri Škofji Loki; Ani Jak, Veliki Podlog; Karlu Sovre, Radeče; Antoniji Stamcar, Koritnice; Viljemu Mazi, Igavas; Frančiški Grošelj, Nevlje.

Prestavljen je g. J. Kete iz Netranjih Goric v Borovnico. — Služba meščanskega učitelja v Krškem je podeljena g. Leopoldu Levstiku. — V pokoj je šel nadučitelj Kos iz Gornjih Pirnič.

Počitnice na srednjih šolah. Minister za uk in bogočastje je odredil, da se začno velike počitnice na srednjih šolah, dekliških licejih, moških in ženskih učiteljskih, trgovskih in navtičnih šolah zopet 16. julija in trajajo do 15. septembra. Da se dobi za zrelostne in za sprejemne skušnje potrebni čas, odpade na zgoraj imenovanih šolah pouk v zadnjih desetih dneh pred začetkom počitnic in se bo prvi ali drugi dan teh pouka prostih dni vršila šolska služba božja in se bodo razdelila spričevala.

Smrt je zasegla mlado življenje ramestnega učitelja Slavkota Cepudra, ki so ga pokopali dne 23. marca. Služboval je par let v Ljubljani kot suplent na raznih mestnih šolah. Podlegel je morilki — sušici. V miru! — O priliki te — za mater zelo bridke izgube — je izlil naš dični »prijatelj« v svojem žvepla, ognja in strupa polnem listu »Uči-

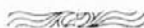
teljskem Tovarišu« brez povoda cele golidne zoprnih dišav na našega somišljenika J. Izpozabil se je celo tako, da je čenčal »o smrtnih udarcih, ki jih je prizadejal J. pokojnemu Cepudru!« ... Kako bujna domišljija! Kaj se revše trudi in napihuje! Mari naj kratkomalo napravi ovadbo na državno pravdnitvo! — Čudaki strupeni! Povsod nas blatijo, zasramujejo tako, da se človeku gabi, potem pa še hočejo, da jih bomo po rokah nosili in jim poklone delali! Pojdite, pojdite!

Smrtna kosa. 20. sušca je umrl na dunajski kliniki žirovski nadučitelj g. Pavel Šilc. Hotel se je dati operirati v grlu, a je izkrvavel, vsled tega je nastopila smrt. — V Št. Vidu pri Vipavi so pokopali 26. marca g. Š. Francelj, učitelja v p. V miru!

Dvorazrednice so dovoljene v Žabnici pri Škofji Loki, v Velesovem in na Homcu.

Društvo katoliških učiteljic v Nemčiji ima letos 26. glavno zborovanje o binškoštnih počitnicah od 3. do 8. junija, in sicer v slovečem mestu Danzig ob danciškem zalivu Vzhodnega morja. Zanimivo je, da sta sestavila na vabilih posebne oklice poleg glavnega odbora še lokalni odbor za prireditve zborovanja ter častni komité, v katerem so same odlične osebnosti.

Lepi dohodki, ki jih ima učiteljstvo v Nemčiji, omogočujejo, da sklicujejo letne shode zdaj v tem, zdaj v drugem koncu obširne države. Na ta način se učiteljstvo seznanja s svojo domovino, se širi ideja združevanja in navduševanja za visoke cilje, obenem se pa praktično izvršuje ono načelo »utile cum dulci«. Danzig imenujejo Nemci »Das nordische Venedig«, ker leži ob iztokih reke Visle; ima pa tudi dokaj starinskih zanimivosti. Nedaleč od mesta je sloveče kopaljšče Zoppot, kjer imajo tudi katoliške učiteljice svoj »Lehrerinnenheim« in kjer išče vsako poletje oddiha okrog 15.000 gostov.

VZGOJA.

Nova karitativna naprava. Patronat ljubijanske Vincencijeve družbe za oskrbo zanemarijene mladine bo otvoril s prvim majem svojo prvo zaščitno kolonijo. Vodstvo bodo prevzele usmiljene sestre. Za začetek bo moč sprejeti okrog 20 takih dečkov, ki čez dan niso in ne morejo biti v varstvu in pod nadzorstvom na delu ali v tovarni zaposlenih staršev. Primerne prostore in igrišča v pošolskih urah bodo omenjeni otroci iz okolišča I. deške mestne ljudske šole imeli v hiši rokodelskih pomočnikov. V jeseni se bo enaka postaja uredila za dekliško šentjakobsko šolo.

Ljudomilo in vzgojno prizadevanje patronata Vincencijeve družbe, ki je s tem začelo praktično izvajati svoj vzvišeni namen, nas je izredno razveselilo. Bog daj mnogo sadu in blagoslova, patronatu pa številnih podpornikov in velikodušnih dobrotnikov.

Odkod? V zadnjih mesecih smo imeli priliko večkrat brati o samomorih, oziroma samomorilnih mislih med mladino. Če bi preiskavali te žalostne pojave, bi našli več vzrokov: mehkužna vzgoja, sugestija t. j. slabi zgledi, ki zmotijo in zapeljejo mladino v nesrečo in v smrt. Ko so zadnjič otroci dobili šolska izvestja, je celo neki deklici v Ljubljani med jokom radi slabega izpričevala ušla beseda, da bo v Ljubljani skočila. Dasi take bedastoče ni smatrati za resno, vendar tiči odzadej resno svarilo vsem vzgojiteljem, ki jih glasno opominja: Ne dajajte otrokom v roke političnih časopisov, ne kriminalnih poročil, sploh ne čtiva, ki ni za nežno in mlado srce. Kolikokrat se dogodi, da oče pri mizi bere časopis ter s slastjo pripoveduje malim otročajem o osebah, ki so si končale življenje s samoumorom, ne da bi zraven prista-vil vsaj kratko obsodbo takega grešnega dejanja. Liberalni časopisi očetovi, ki so dostopni žal tudi otrokom, prinašajo dan na dan senzačna sporočila o samomorih in o samomo-

rilnih poizkusih, in sicer v taki obliki in s takim besednim koloritom, kakor da bi bil samoumor junaško dejanje. Kaj drugega, kakor da si otrok napravi sodbo, da samoumor ni nič tako hudega, ali da je celo nekaj častnega. — Blagor otrokom, ki imajo krščansko vzgojo in ki ne pridejo v dotiko z liberal. časopisjem!

Pametna naredba. Italijanski zbornici je bil predložen zakonski načrt, ki prepoveduje mladini kajenje. Pred 16. letom ne sme mladina kaditi ne svalčic, ne smotk, ne tobaka; prepovedano je celo tobak s seboj nositi ali ga pri sebi imeti. Učitelji, starši, pazniki in stražniki, mojstri in drugi smejo vse tobačne izdelke otrokom, ki še niso izpolnili 16. leta, konfiscirati. — Pričakujemo tudi pri nas.

Izkušnja uči. Na Francoskem so zamašili vire vernosti s tem, da so odpravili iz šole krščanski nauk. Ni še preteklo mnogo let od tega — in država brez Boga je zašla v npravni bankerot. Splošno se piše in poudarja, da se francoska mladina odlikuje po strašni podivjanosti in bestialnosti; mladostni zločini se tako množe, da se celo literatura peča z vprašanjem, kaj početi, kje dobiti zdravila? ... Večina francoskih pisateljev priznava, da je propada mladega naraščaja na Francoskem krivo škodljivo branje, alkohol, razrahljano družinsko življenje in slabo urejena šola. (Tako piše n. pr. pariški advokat dr. Robert.) Torej slabo urejena šola. Zakaj pa je slabo urejena? Zato, ker šola brez verske podlage ne more vzgajati; samo pouk ne zadošča, ako se obenem ne opre na moralo, ki ima svoje korenine v rodovitni zemlji katoliške vere . . .

Tako bodo prišli vodilni krogi na Francoskem polagoma zopet do spoznanja tega, kar je že Napoleon trdil: »Brez verstva ni mogoče vladati nobenega naroda.«

V Kristusu in v Njegovih naukih temelji sreča posameznika in celih narodov.

Je že prav. Kolika nevarnost za nraavnost in rahločutnost naše mestne mladine tiči prav v predstavah kinematografskih gledišč in enakih lokalov, je slednjič spoznalo tudi ministrstvo za pouk in bogočastje, ki je izdalo potom dež. šol. sveta odlok z dne 22. februarja 1911, št. 35.613 ex 1910. Glasi se v prevodu:

Ministrstvo za pouk in bogočastje je bilo opozorjeno, da se pri kinematografskih in enakih predstavah kažejo tudi slike, ki so nevarne nraavni vzgoji otrok.

Dasi primerne predstave po kinematografskih glediščih niso brez veljave za pouk, vendar mora šolska oblast vzajemno z roditelji paziti, da se šolska mladina zraven ne kviri in ne pohujšuje.

Vsled tega opozarja ministrstvo za pouk na § 79. š. i. u. r. zadnji odstavek, ki pravi: »Hoditi na javne predstave, gledališke igre in koncerte je dopustno v spremstvu roditeljev ali njih namestnikov s početkom omenjenimi pogoji«.

Pogoji, ki so naštetni v istem paragrafu (prvi odstavek), so pa, »da se igri, ki se predstavlja, ali sporedu ne more ugovarjati v nraavnem in verskem oziru, in da tudi otrokovo vedenje, marljivost, napredovanje in obiskovanje šole niso povod nikakim pomislekom«.

Ker te določbe brez dvoma veljajo tudi za kino-predstave, naj šolska vodstva skrbje, da se zahteve v označenem § 79. točno izvršujejo.«

Ministrstvo opozarja obenem, naj se učiteljstvo prizadeva, da se tudi starši in oskrbniki otrok pouče o predpisih in določilih, ki veljajo za šolsko mladino, kar se najlaglje doseže na roditeljskih sestankih.

Je že prav, pa še boljše bi bilo, če bi spotikljive predstave sploh prepovedali.

Zoper nenravno literaturo. V laški zbornici je bil sprejet zakon o ne-

nraavni literaturi, po katerem bodo pisatelji nenraavnih knjig kaznovani z zaporom do šest mesecev, zraven pa bodo morali plačati še denarno kazen 1000 lir. Še bolj stroge kazni so določene za knjigotržce: Kdor namreč prodaja in razširja nenraavne spise, zasluži kazen zavora od treh mesecev do enega leta in poleg tega mora plačati še 2000 lir. Zelo strogo je zavorovana mladina, kajti že samo to, če kdo kaže nenraavne knjige nedoletni osebi (do 16. leta), se kaznuje z globo do 200 lir; kdor pa tako knjigo nedoletni osebi proda, ga čaka kazen od pol do dveh let.

Domača vzgoja. Kakor že navada, so tudi o času lanske svetovne razstave v Bruselju sklicali — poleg drugih zborovanj, ki so se takrat vršila — velik (III.) kongres, namenjen razgovoru o domači vzgoji. Udeležencev se je bilo priglasilo do 3000, dasi niso vsi prišli. Po svojem značaju bi imel kongres biti brez politične in versvene barve, kljub temu so imele vse razprave neko pozitivno podlago. Ko je predsednik Delvaux, guverner v Lüttichu, nazadnje zatrjeval, da mora biti verstvo podlaga vse vzgoje, mu je večina zborovalcev pritrjevala. Na temelju tega pojava sklepa poročevalec Habrich v »Kölnische Volkszeitung«: Pri mednarodnih pedagoških zastopnikih zoenkrat še ni na površju verstvu sovražni in zanikajoči radikalizem.

Med razpravami je bilo najbolj živahno pri vprašanju otroških samoumorov. Navajali so razne vzroke, posebno: Branje časopisov in romanov, kazni, neuspeh v šoli . . . Radi važnosti so diskusijo o tej zadevi preložili še na bodoči kongres.

Pesnik René Bazin je poslal pismen predlog, naj se kongres odločno upre razprodaji nenraavnih knjig. Glasovanja ni bilo treba, ker so vsi navzoči krepko pritrjevali.

Zločini med mladino. Lani je bil mednarodni kongres za vzgojo po družinah v Bruselju. Zanimivi so

bili osobito podatki gospe Schoff, policijske asistentinje v Filadelfiji, o zločinih med mladino. Dokazala je, da je pokažena vzgoja največkrat kriva, da otroci zaidejo v zlo. Opazovala in preiskala je tekom osmih let kot prisednica mladinskega sodišča v 10 000 slučajih krivdo mladih pokvarjencev, zraven tega je pa poizvedovala tudi pri starejših zločincih in zločinkah, kakova so bila njih mladostna leta in kako so zašli v zlo, ter našla, da so jih večinoma domače in družinske razmere spravile na zločinska pota. Izmed 1589 jetnikov jih je imelo 577 pijači vdane starše; več kot polovica jih je bilo takih, ki so jim starši pomrli, preden so izpolnili 16. leto. Tobakarjev (mladostnih) je bilo med njimi 348, dve tretjini pa

mladostnih alkoholikov; 950 jih je naravnost izjavilo, da jih je edino alkohol zavedel v hudobijo.

»Društvo za pospeševanje javne npravnosti« so ustanovili zadnji čas v Strassburgu, pa bi bilo še marsikje potrebno. Omenjeno društvo skrbi tudi za mladino na ta način, da prireja popoldanske bralne zabave. Starši dobijo od društva posebne lističe, kjer se priporoča dobro behavior, obenem pa se jim naznanja, da se otroci ob prostih popoldnevih zbirajo v šolskih lokalih in da se jim nuja razvedrilno in zdravo čtivo, da se jim kaj koristnega, poučnega in vzgojnega bere ter razlaga. Povsod delujejo v istem zmislu tudi zavetišča za dečke in deklice.

RAZNOTEROSTI.

Nasvetovana reforma ljudske šole.

Poslanci S. L. S. so vložili v državnem zboru ta-le predlog: Že več kot štiri desetletja obstoječi državni ljudskošolski zakon od leta 1869. je jasno pokazal ne samo prednosti, temveč tudi pomanjkljivosti in slabe posledice, katere občuti posebno kmečko prebivalstvo.

Izkušnja uči, da omenjeni zakon ni mogel izpolniti od vseh krogov pričakovanih ugodnih uspehov glede ljudskošolske izobrazbe.

Temeljita preosnova državnega ljudskošolskega zakona ni samo zaželjena, temveč na kmetih naravnost nujna.

Pri izpremembi ljudskega šolstva naj se vpoštevajo posebno sledeča osnovna načela:

1. Kot začetek šolske obveznosti se naj določi izpolnjeno sedmo leto starosti.

2. Šolska obveznost traja polnih šest let. Vse take za otroke kakor za šolo škodljive olajšave šolskega obiska se morajo med poletjem opustiti.

3. Na takih ljudskih šolah, kjer to zahtevajo poučne potrebščine, gospodarske razmere prebivalstva, potne in vremenske razmere šolskega okolišča, se naj na prošnjo všolanih občin ali krajne šolske oblasti uvede poldnevni pouk.

4. Na ljudskih šolah na kmetih se naj učni red v toliko izpremeni, da se bo v zadnjih dveh letnikih uvedel poljedelski pouk, kakor to ustreza starosti in razumnosti otrok.

5. Učni red na učiteljiščih se mora v toliko razširiti in izpopolniti, da bodo iz teh zavodov prihajajoče učne moči sposobne vsaj glede glavnih panog kmetijstva zadostno poučevati.

6. Po končani šestletni šolski obveznosti naj sledi dveletni obvezni nadaljevalni pouk v zmislu razmer dotičnega kraja in potreb dotičnih stanov.

7. Namenu ustrezajoče učne knjige in za gospodarski pouk potrebni učni pripomočki naj se pravočasno preskrbe.

Navedena osnovna načela so utemeljena vsled nujnih potreb; upravi-

čena so pa že v dejstvu, da je za vse druge poklice preskrbljena tudi nadaljnja izobrazba.

Visoka zbornica izvoli torej skleniti:

Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da preosnovno državnega ljudskošolskega zakona od leta 1869. po zgoraj navedenih osnovnih načelih kolikor mogoče hitro izvede in visoki zbornici tozadevno vladno predlogo v odobrenje predloži.

Nov dekliški zavod se obeta Radvljici na Gorenjskem. V ta namen je namreč zapustila rajna rojakinja radovljiška, gospa Hočevarjeva v Krškem, 200.000 K. Vodstvo bo poverjeno vsled zahteve v oporoki šolskim sestram.

Statistika dekliških licejev. Ta novejša panoga srednjih šol se je že močno udomačila. Vsega skupaj imamo v Avstriji že 58 dekliških licejev. Na Nižjem Avstrijskem z Dunajem vred jih je 15, na Primorskem so 3, na Češkem 10, v Galiciji 13, na Moravskem 5, v Bukovini 4, na Tirolskem 2, po drugih kronovinah po ena. Država sama ne vzdržuje nobenega liceja; povečini skrbe za te šole občine (13), društva in družbe (21), zasebniki (14); kongregacije imajo v svoji oskrbi 9 licejev. Deželni licej ima mesto Pulj. Doslej je že izposlovalo 40 teh zavodov, da smejo imeti zrelostne preizkušnje in da smejo dajati državno-veljavna zrelostna spričala. — Največje število učenk ima licej, ki ga vzdržuje »Schulverein« za uradniške hčere na Dunaju, VIII. okraj, in sicer 572; mestna občina v Černovicah oskrbuje licej, ki ima 542 gojenk; v IV. okraju na Dunaju vzdržuje licej neko žensko društvo ter ima 340 dijakinj.

Odločna beseda pri učiteljskem kongresu. Italijansko učiteljsko društvo, ki ne zakriva sovraštva svojega do katoliške Cerkve, je imelo lani poletni zborovanje v Benetkah. Udeležence je v imenu mesta pozdravil tudi župan grof Grimani. Rekel je med drugim: »Želim, da bi se šolsko

vprašanje rešilo s sodelovanjem vseh faktorjev. Ne bil bi odkritosrčen, ako bi vam naravnost ne priznal, da si ne morem misliti šole, ki bi 'nadenaravno' v kot potisnila«. Vsled te odkrite izjave je nastal med svobodomislecii vrišč in šum, kajti tako odločne izjave na enakih kongresih še niso slišali. Govornik je mirno čakal, da se je glasno godrnjanje poleglo, potem je pa nadaljeval: »Naše mesto je ponosno na to, da lepše ravna z učitelji in da jih celo boljše plačuje, kakor so zahtevali vaši kongresi. Tako je učiteljstvu naklonjena »klerikalna« mestna uprava!« Udarec je osupnil navzoče zagovornike svobodne šole.

Armada šolskih otrok. Na Dunaju je bilo 1. oktobra 1910 na vseh ljudskih in meščanskih šolah 242.368 otrok, in sicer 119.954 dečkov ter 122.432 deklic. Vsa ta družba je porazdeljena v 4835 razredih. — Žetev velika, delavcev malo.

Stoletnica pedagoga Kellnerja. 29. januarja t. l. so praznovala kršč. učiteljska društva po Nemčiji, pa tudi v Avstriji stoletno godovnico velikega krščanskega pedagoga dr. Lavrencija Kellnerja, ki je umrl v visoki starosti leta 1892. v mestu Trier kot šolski svetnik (nadzornik). Koliko velja za mož kot šolnik in pedagog, izpričuje адреса s 50.000 podpisov, ki se mu je izročila o priliki 75letnice: »V srcih tisočev učiteljev ste s svojimi spisi čuvali ideal vzgojitelja in učitelja, krščansko učiteljstvo nemškega jezika ste navduševali za poklic, ter krepili in redili s pravo pedagoško modrostjo, trudne ste vzravnali, malodušne tolažili in jih hranili z novim pogumom.« L. 1868. je Kellnerju dunajski magistrat ponudil mesto ravnatelja na pedagogiji, pa je to mastno službo (8000 K in prosto stanovanje) odklonil, dasi je imel v Nemčiji takrat polovico manjše dohodke, ker je spoznal, da bi kot prepričan katoliški pedagog ne mogel ustreči mišljenju in zahtevam tistih, ki so ga vabili in ki so takrat odločevali na Dunaju. Pedagog Kell-

ner je bil sin učitelja! Med spisi njegovimi omenjamo osobito: »Aphorismen«, »Volksschulkunde«, »Pädag. Mitteilungen«, »Lebensblätter«, »Lose Blätter«.

Za slabonadarjene otroke menda nikjer tako ne skrbe, kot v Nemčiji, kjer imajo že 350 pomožnih šol z več nego 1000 razredi. Čez 24.000 slabonadarjenih otrok se vzgaja in uči v teh ustavih. — Drugod si pomagajo s posebnimi razredi, kjer zbero slabiče enega ali več zavodov, da se poučujejo v najpotrebnejših in najenostavnejših predmetih. Na to bo treba misliti tudi vsaj v Ljubljani in morda še po drugih večjih krajih naše domovine, saj je vendar jasno, da so slabotni, slabonadarjeni in duševno nerazviti otroci

največja ovira rednega napredka po razredih.

Zoper framasonse. Na Ogrskem se čujejo čedalje glasneje framasonski glasovi, ki širijo propagando, da bi se izpodrinil iz srednjih šol verstveni in npravstveni nauk. Vsled tega je z vso odločnostjo nastopilo društvo katoliških srednješolskih profesorjev ter razkrinkalo brezdomovinsko početje židovskih spletkarjev, ki označujejo v svojih glasilih versko-npravno in domoljubno vzgojo kot »čin zastarelega, srednjeveškega sistema«. Društvo katoliških srednješolskih profesorjev je na svojem občnem zboru sprejelo ostre resolucije zoper nevarne nakane sovražnikov versko-npravne vzgoje, ki hočejo šole na Ogrskem sistematično razkristjaniti.

SLOVSTVO IN GLASBA.

Seelenschmuck zum göttl. Gastmahl. M. Meschler, S. J. Herdersche Verlagsbuchhandlung, Freiburg-Breisgau & Wien. Ta dušni nakit, kakor ga imenuje pisatelj, je vzrastel na podlagi papeževega dekreta o vsakdanjem sv. obhajilu.

Da bi pogostna raba vedno istih obhajilnih molitev ne ostala vsakdanja, je poskrbel pisatelj večjo izpremembo v pred- in poobhajilnih molitvah. Vse pa je strnil v okvir »Nauk o najsvetejšem Zakramentu«. A ta nauk je prikrojen v molitev, v nekaj nagovor do Zveličarja v sveti Evharistiji.

Molitve imajo nekaj prepričevalnega, krepkega, moškega, Tu ni one pobožne sladkosti, ki zaziblje srce v ganljiva čustva, iz njih zveni vera in vero naj bi zopet zbujale. — Priporočamo zato, ker morda marsikdo izmed cenjenih naročnikov išče tako knjižico.

Auswahl empfehlenswerter Bücher und Schriften für kath. Lehrerinnen. Wilhelm Kaesen, S. J. Herdersche Ver-

lagsbuchhandlung, Freiburg - Breisgau & Wien. Knjiga podaja katoliški učiteljici navodila pri nabavi potrebnega čtiva. Navaja avtorje vseh strok, ki so si v svetovni literaturi pridobili s svojimi deli prvo mesto. Služila bo posebno še učiteljici na deželi, ki vsled pomanjkanja primernega razvedrila išče oddihljaja v branju.

A. L.

Wunderbares Leben des hl. Stanislaus Kostka S. J. Nach authentischen Dokumenten bearbeitet von Mathias Gruber S. J. 3. Auflage. (VIII und 176.) Freiburg & Wien 1910. Herdersche Verlagsbuchhandlung. 1 K 20 h, geb. 1 K 92 h. Ta knjižica je kot nalašč pripravna za katehete, ki hočejo poleg sv. Alojzija mladini za zgled postaviti še druge mladinske patrone. Čistost sv. Stanislava, njegova vnema za službo božjo kljub vsem zaprekam, njegova otroška pobožnost do nebeške Kraljice: vse to priporoča, da ga postavimo za zgled današnji mladini. Pa tudi odrasli bodo našli v knjižici marsikako drob-

tinico zase, saj je poučna, zabavna in ganljiva obnem.

Erfahrungen und Ratschläge aus der Schule und für die Schule von Hans Trunk. Wien und Leipzig. Franz Deuticke. 1910. Cena 4-80 K. Mnogokrat čitamo na knjigi zelo blesteče, mnogo obetajoče naslove; ko jo pa preberemo, jo nezadovoljno odložimo, ker nam ne nudi tega, kar je obetal naslov. Ne tako ta knjiga; vsebuje namreč bogate izkušnje starega praktičnega šolnika, ki si jih je nabral tekom svojega več kot 40 letnega delovanja kot učitelj, ravnatelj in okrajni šolski nadzornik. Označeno delo ni le radi tega praktične vrednosti, ker podaja mnogo koristnih nasvetov, temveč posebno radi tega, ker opozarja na napake, ki se gode v šoli bodisi pri vzgoji ali pa pri pouku. In prav takih knjig pogrešamo. Navajeni smo pedagoških publikacij, ki le prav učeno razlagajo, kako je treba otroke vzgajati, kako poučevati, ali pa silno znanstveno rešujejo vprašanje, kako se v otroku vzbujajo razne predstave, kako se snujejo misli, kako nastajajo sklepi itd., v resnici praktičnega pa vsebujejo jako malo.

Zelo zanimivo, brez utrudljivih modroslovnih in dušeslovnih razmotrivanj pisana knjiga Trunkova je razdeljena v pet poglavij z dodatkom »Razno«. Posamezna poglavja obravnavajo: I. učiteljevo osebo, II. šolsko disciplino, III. pouk nasplošno, IV. posamezne učne predmete, V. pismene izdelke in njih popravo. Vsa poglavja so enako zanimiva in polna dragocenih biserov, ki naj bi si jih učiteljstvo s pridom iz nje nabiralo, in skoraj ne vem, kateremu poglavju bi dal prednost. Če pomislim, kolikokrat si učiteljstvo s svojim vedenjem, svo-

jim govorjenjem samo izpodkopuje ugled in spoštovanje pri predstojnikih, pri ljudstvu in pri učencih, tedaj bi vsem tem zaklical, prečitajte prvo poglavje in ravnajte se po nasvetih izkušenega šolnika! Kdor pa želi izvedeti, kakšna mora biti šolska disciplina, naj prelista drugo poglavje. Nič manj poučni niso naslednji trije odstavki, ki se pečajo s poukom vobče in s posameznimi učnimi predmeti posebej.

Pisatelj omenja napake pri poučevanju vseh predmetov, izvzemši verouk; podaja pa tudi mnogo naukov, kako je treba ta ali oni predmet obravnavati, da bodo otroci res imeli dobiček od njega. Po pravici pravi pisatelj, da se učiteljstvo pogosto ozira le na zunanost, zanemarja pa notranost pouka. Mnogim je le na tem, da se razred z gladkim odgovarjanjem izkaže vpricho nadzornika, da bi pa učenci pridobili tudi praktičnega znanja za življenje, za to jim je le malo mar. Pa tudi dodatek je vseskozi zanimiv. V njem razpravlja pisatelj: 1. Negovanje zdravja. 2. O prestopanju učencev v višje razrede. 3. Domače konference. 4. Pisanje uradnih spisov. 5. Urnik in učne ure. 6. Zbirka učil. 7. Šolska oprava. 7. Šola in dom. Knjiga je vredna, da jo vsak učitelj prebere; priporočamo jo tudi našim nasprotnikom, da bodo, če ne drugega, našli v njej vsaj tisto mesto, kjer pravi pisatelj, kako mora učitelj spoštovati versko prepričanje ljudstva (str. 6 in 12), in če se bo vse slovensko učiteljstvo ravnalo po tem navodilu, sem prepričan, da bo tudi kmalu izginil odpor ljudstva proti učiteljstvu. Knjiga se dobi tudi v Katoliški bukvarni.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. **Celoletna naročnina 4 K.** (Naročnina in članarina 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.**

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. učitelj v Idriji.
Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec.**

Razpis učiteljskih služb.

V krškem okraju: Učna mesta na petrazrednici v Krškem, na trirazrednicah v Boštanju, Št. Rupertu in Tržišču, na dvorazrednici na Bučki in na enorazrednici v Svibnem. Rok 1. maj.

V postojnskem okraju: Učno mesto za učitelja na enorazredni ljudski šoli v Erzelju do 16. aprila; učno

mesto za učiteljico na petrazrednici v Postojni do 30. aprila; učno mesto (vnovič) na enorazrednici v Erzelju s pripombo, da imajo že vložene prošnje še veljavo. Rok 4. maj.

V logaškem okraju: Nadučiteljska služba na trirazrednici v Žireh do 22. aprila.

Ljubljanskim gg. katehetom. Vsled prošnje »D. S. K.« je dovolil prečastiti knezoškofijski ordinariat, da se podaljša velikonočna doba za ljubljanske prvoobhajance in prvoobhajanke do 15. junija, ker bo treba za otroke nekaterih šol slovesnost I. svetega Obhajila dvakrat prirediti ter bi se zato težko zvrstile vse šole meseca maja osobito, ker bodo na razpolago samo četrtki.

